

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 258/2016-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. augusta 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudcu Petra Brňáka a sudkyne Marianny Mochnáčovej prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA], zastúpeného advokátkou JUDr. Máriou Badovou, Advokátska kancelária JUDr. Mária Badová, s. r. o., Vajanského 1/2765, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 264/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 264/2009 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 264/2009 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prierahov.

3. ■■■■■■■■■■ p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť ■■■■■■■■■■ trovy právneho zastúpenia v sume 363,76 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatšesť centov) na účet advokátky JUDr. Márie Badovej, Advokátska kancelária JUDr. Mária Badová, s. r. o., Vajanského 1/2765, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 258/2016-11 z 20. apríla 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť ■■■■■■■■■■ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 264/2009.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vystupuje ako žalobca v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré nie je od podania žalobného návrhu, t. j. od 28. decembra

2009, právoplatne skončené. Po opísaní procesných úkonov okresného súdu a podaní účastníkov v jeho veci sťažovateľ tvrdí, že okresný súd v tejto veci nepostupuje podľa § 6 a § 75 ods. 4 ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) tým, že *„spôsoboval prietahy nenariadením termínu pojednávania a zostal nečinný neprimerane dlhú dobu“* a o jeho návrhu *„na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 28.12.2009 nebolo rozhodnuté do dnešného dňa“*. Okresný súd určil termín prvého pojednávania až v roku 2016 (na 11. máj 2016).

3. Sťažovateľ na základe uvedeného navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol nálezom, ktorým vysloví, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej dobe podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 264/2009 porušené bolo. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu sa domáha aj *priznania finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy v sume 7 000 € a úhrady trov konania.*

4. Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu k sťažnosti vyjadril podaním sp. zn. I SprS/237/2016 z 20. júna 2016, v ktorom uviedol:

„V súvislosti so zisteniami predsedu súdu pri vykonávaní kontroly plnenia si povinností sudcu bolo zistené, že vo veci vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 8C/264/2009 porušil sudca povinnosť vyplývajúcu mu z ustanovenia § 30 ods. 4 zák. č. 385/2000 Z. z., keď v pridelenej veci nekonal, hoci bol povinný konať, a to v období od 17.3.2010, keď mu vyšší súdny úradník predložil na rozhodnutie odvolanie účastníka proti uzneseniu č. k. 8C/264/2008-69 zo dňa 23.2.2010 vydaného vyšším súdnym úradníkom do dňa 17.1.2012, keď uznesením č. k. 8C/264/2009-87 zrušil napadnuté uznesenie bez rozhodnutia o návrhu a následne do 14.1.2015, kedy vec predložil odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní, počas ktorého obdobia bol ako zákonný sudca vo veci viac ako 4 roky a 10 mesiacov nečinný a konal nesústredene tak, že konanie nesmerovalo k rozhodnutiu a prejednaniu veci. V tejto veci bolo voči sudcovi podaný disciplinárny návrh, pričom sudca bol zatiaľ neprávoplatne uznaný vinným z porušenia povinností sudcu.

Vo veci sudca plynule koná od r. 2015. Následné úkony boli vyvolané práve konaním navrhovateľa, ktorý žiadal Centrum právnej pomoci o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, čo spôsobilo nemožnosť pokračovania v konaní do rozhodnutia Centra právnej pomoci. Následne súd rozhodoval o späťvzátí a vo veci vytýčil termín pojednávania, avšak pojednávanie muselo byť odročené z dôvodu, že zo strany disciplinárneho senátu doposiaľ nedošlo k vráteniu spisu. Podľa referovaných úkonov sudcu dňa 14.1.2015 a 28.9.2015 bol spis predložený Krajskému súdu Žilina, dňa 15.5.2015 bol navrhovateľ vyzvaný na predloženie svojho podnetu voči Centru právnej pomoci aj tunajšiemu súdu na základe podania navrhovateľa zo dňa 15.12.2015, ktorým žalobca vzal žalobu - návrh na začatie konania späť v časti, v ktorej sa domáhal zaplataenia voči jednému zo žalovaných -žalovanému v rade 2/, uznesenie zo dňa 14.3.2016 konanie v časti zastavil. Pojednávanie vytýčené na 11.5.2016 bolo zrušené konajúcim sudcom zástupcom sporových strán elektronickou správou z poobedňajších hodín predchádzajúceho dňa 10.5.2016, opätovne pre predloženie spisu tohto konania na vyžiadanie spisu súdom vyššej inštancie.

Pokiaľ Ústavný súd SR vzhľadom na postup Okresného súdu Žilina neodôvodnené prietahy v konaní, navrhujem, aby Ústavný súd SR priznal sťažovateľovi primerané zadosťučinenie so zreteľom na uplatňovanú výšku nárokov a možnej ujmy, kedy neistota spôsobená sťažovateľovi postupom súdu, by nemala suplovať nároky uplatnené v konaní.“

5. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní zo 7. júla 2016 sa k stanovisku okresného súdu bližšie už nevyjadřila, iba v ňom uviedla, že v celom rozsahu trvá na dôvodoch svojej sťažnosti.

6. Ústavný súd, vychádzajúc z vyjadrení účastníkov a niektorých fotokópií listín zo spisu predložených sťažovateľom, mal i bez súvisiaceho spisu, ktorý sa nachádza v súčasnosti na Najvyššom súde Slovenskej republiky z dôvodu disciplinárneho stíhania zákonného sudcu okresného súdu, za preukázané, že okresný súd bol v jeho veci takmer úplne nečinný, preto osobitne už nepovažoval za potrebné preskúmať spis okresného súdu. Navyše, ústavný súd z príloh k sťažnosti zistil, že proti rozhodnutiu okresného súdu zo 14. marca 2016 o zastavení konania proti žalovanému v 2. rade a proti výroku

o zaviazaní žalobcu náhradou trov konania v sume 923,06 € podal sťažovateľ odvolanie 5. apríla 2016, o ktorom nebolo zatiaľ rozhodnuté.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého má každý právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza

zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplývala z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. V súčasnosti od 1. júla 2016 táto povinnosť vychádza zo zásad zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), a to v zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“, resp. § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03 a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské

práva) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovanej veci.

15. Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 82/06 a I. ÚS 780/2014). Zo sťažnosti aj z vyžiadaného súdneho spisu vyplynulo, že v ňom ide o takýto prípad.

16. Ako vyplýva z hodnotenia veci samotným okresným súdom (pozri bod 4), okresný súd sám uznal, že v konaní došlo k zbytočným prierahom. Ústavný súd tiež zistil, že okresný súd bol nečinný viac ako 4 roky a 11 mesiacov bez akejkoľvek zákonnej prekážky a do podania sťažnosti ústavnému súdu nevykonal ani žiadne pojednávanie a nerozhodol ani o návrhu sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia, teda vôbec nekonal, čo nemožno z ústavnoprávneho hľadiska tolerovať.

Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, treba uviesť, že jeho právna zástupkyňa predložila ústavnému súdu nečitateľné prílohy, konkrétne žalobu sťažovateľa podanú okresnému súdu 28. decembra 2009, urgenciu na vydania predbežného opatrenia a ďalšie listiny. Hoci sa sťažovateľ nepodieľal na nečinnosti okresného súdu, na druhej strane sa však o svoju vec viac rokov ani riadne nestaral a sťažnosť na údajné zbytočné prierahy v konaní, ktoré mu mali spôsobiť ujmu, na okresnom súde v priebehu konania ani nepodal. Účinne si teda nestrážil svoje práva (*vigilantibus iura*), teda nemôže požadovať ani zaplatenie nemajetkovej ujmy v takom rozsahu, ako to uviedol v sťažnosti v bode 3 (obdobne IV. ÚS 10/05, III. ÚS 336/07, III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09).

17. Vzhľadom na tieto dôvody uvedené v bode 15 a 16 ústavný súd preto vyslovil, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 264/2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

III.

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

19. Sťažovateľ tiež žiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov [čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to, že v čase konania a rozhodovania ústavného súdu nebolo napadnuté konanie na okresnom súde právoplatne skončené, ústavný súd rozhodol podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde tak, že prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku rozhodnutia) po vrátení veci z disciplinárneho súdu.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

22. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznanie finančného zadosťučinenia v sume 7 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy, argumentujúc nečinnosťou okresného súdu.

23. Ústavný súd pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení prihliadol na správanie sťažovateľa (bod 16), ako aj na ďalšie konkrétne okolnosti danej veci, ktoré vyplývajú z príloh k sťažnosti [z uznesenia o zastavení konania č. k. 8 C 264/2009-153 zo 14. marca 2016 vyplýva, že svoj návrh o vydanie bezdôvodného obohatenia proti žalovanému v 2. rade vzal sťažovateľ späť (a to na základe jeho vyjadrenia zo 4. decembra 2015, že neužíval nehnuteľnosti sťažovateľa, ale iba „susedné nehnuteľnosti“)]. Ústavný súd preto, zohľadňujúc aj tieto skutočnosti, pre porušenie označených práv sťažovateľa považoval za potrebné priznať mu finančné zadosťučinenie iba v sume 3 000 €.

24. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

25. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľovi, ktorý bol vo veci namietaných porušení práv úspešný, vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou.

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou pozostávajúce z jej odmeny za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016, ako aj režijný paušál a DPH (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu) v takej sume, ako to v sťažnosti aj požadoval, pretože ich výška je vypočítaná v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (pozri bod 4 výroku nálezu). Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy)

V Košiciach 17. augusta 2016